

Uplatňovanie nárokov zo zodpovednosti za škodu spôsobenú štatutárnym orgánom kapitálovej spoločnosti pri výkone funkcie tretími osobami vo svojom mene a na vlastný účet – vybrané problémy*

Lenka Ušiaková**

1. Úvod

Škodné konanie štatutárneho orgánu kapitálovej spoločnosti môže spôsobovať priamy či nepriamy následok v právnom postavení tretích osôb, ktorými rozumíme predovšetkým spoločníkov kapitálovej spoločnosti, ktorej štatutárny orgán škodu spôsobil, a veriteľov tejto spoločnosti. V právno – teoretickej rovine sa ustálilo, že v načrnutom smere nie je možné postavenie spoločníkov spoločnosti a veriteľov spoločnosti striktno odlišovať¹ Uplatňovanie nárokov veriteľov zo zodpovednosti za škodu voči štatutárnym orgánom kapitálovej spoločnosti vo svojom mene a na vlastný účet pritom predstavuje jeden spomedzi viacerých nástrojov ochrany veriteľov kapitálovej spoločnosti, ktorých legálna uplatniteľnosť je značne oklieštená, čo spôsobuje nízku vymožiteľnosť ich práv a oprávnených nárokov v právnych vzťahoch a stavia ich de facto do pozície slabšej strany, a to napriek držbe pohľadávky, ktorá by za štandardných okolností mala znamenať výhodu

* Tento príspevok bol vytvorený v rámci riešenia grantového projektu VEGA č. 1/0894/12: Právne postavenie veriteľa pri vymáhaní pohľadávok.

** JUDr. Lenka Ušiaková, externí doktorandka na Katedre obchodného práva a hospodárskeho práva Právnickej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach a odborná asistentka na Katedre súkromného práva, Oddelenie obchodného, hospodárskeho a finančného práva Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Slovenská republika.

¹ „Rozlišovanie medzi spoločníkmi (akcionármi) kapitálových obchodných spoločností a veriteľmi obchodných spoločností nie je celkom presné, pretože spoločník (akcionár) kapitálovej obchodnej spoločnosti môže byť vo vzťahu k tejto spoločnosti nielen jej spoločníkom, ale aj veriteľom, napr. pokiaľ ide o pohľadávku na podiel na zisku, či pohľadávku na vyrovnací podiel, podiel na likvidačnom zostatku, a pod. Na druhej strane aj veriteľ kapitálovej obchodnej spoločnosti sa môže stať spoločníkom kapitálovej obchodnej spoločnosti, napr. kapitalizáciou svojej pohľadávky.“ (Husár, J. *Zodpovednosť členov kapitálových obchodných spoločností a ochrana záujmov ich spoločníkov (akcionárov) a veriteľov*. In: *Vybrané otázky zodpovednosti za škodu spôsobenú nesprávnym profesijným postupom*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2010. ISBN 978-80-89284-54-2, s. 93)

v právnom postavení oproti iným subjektom príslušného právneho vzťahu.

Z hľadiska právnej úpravy uplatňovania nárokov zo zodpovednosti za škodu voči štatutárnym orgánom kapitálových spoločností vychádzame jednak zo všeobecnej úpravy zodpovednosti za škodu v zmysle § 420 a nasl. zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v platnom znení (ďalej len „Občiansky zákonník“), osobitnej úpravy obsiahnutej v ust. § 135a, resp. 194 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v platnom znení (ďalej len „Obchodný zákonník“) v nadväznosti na všeobecnú úpravu obchodnoprávnej zodpovednosti za škodu vyplývajúcej z § 373 a nasl. Obchodného zákonníka, ako aj z osobitných predpisov, najmä § 11 ods. 4 zákona č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii v platnom znení (ďalej len „zákon o konkurze a reštrukturalizácii“).

Štatutárny orgán kapitálovej spoločnosti nie je samostatným subjektom právnych vzťahov s vlastnou spôsobilosťou na práva a povinnosti a spôsobilosťou na právne úkony, je výhradne orgánom spoločnosti, jej organickou súčasťou. V dôsledku jeho rozsiahlych vonkajších a vnútorných právomocí je to práve štatutárny orgán, ktorý sa konaním alebo opomenutím konania môže dostať do situácie spôsobilej privodiť ujmu tak samotnej spoločnosti a jej spoločníkom, ako aj tretím osobám. Je však potrebné zdôrazniť, že spravidla nepôjde o priame konanie štatutárneho orgánu, za ktoré by mu mohla byť pripísateľná zodpovednosť, pretože konanie štatutárneho orgánu budeme považovať za konanie spoločnosti, pri ktorom štatutárny orgán prejavuje navonok vôľu spoločnosti kreovanú spoločnosťou v rámci jej rozhodovacích procesov.²

² V súlade so Sauvignyho fikčnou teóriou je právnickej osobe priznaná plná právna subjektivita zahŕňajúca spôsobilosť na práva a povinnosti a spôsobilosť na právne úkony vrátane deliktuálnej spôsobilosti. Právnická osoba koná navonok svojím štatutárnym orgánom, ktorý však nie je samostatným subjektom, ale na základe osobitného splnomocnenia zastupuje právnickú osobu v právnych vzťahoch voči tretím osobám. Štatutárny orgán je zákonnou súčasťou právnickej osoby a jeho konanie je konaním právnickej osoby. (Pelikánová, I.

V súvislosti s uplatňovaním nárokov na náhradu škody voči štatutárnemu orgánu tretími osobami je preto primárne potrebné odpovedať na otázku, kedy bude za škodu spôsobenú tretím osobám zodpovedať spoločnosť a kedy priamo štatutárny orgán obchodnej spoločnosti, resp. kedy vznikajú tretím osobám nároky na náhradu škody uplatniteľné tretími osobami na vlastný účet priamo voči štatutárnemu orgánu obchodnej spoločnosti.

V záujme systematizácie v nadväznosti na analýzu platnej právnej úpravy je možné konštatovať, že nároky tretích osôb na náhradu škody vznikajú priamo voči štatutárnemu orgánu výhradne v úzkom okruhu zákonom predpokladaných prípadov, medzi ktoré zahŕňame najmä nasledovné právne situácie:

- 1) exces štatutárneho orgánu, t.j. prípad, kedy štatutárny orgán spoločnosti spôsobil škodu mimo rámca činnosti obchodnej spoločnosti v nadväznosti na ustanovenie § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka;
- 2) škoda bola tretím osobám spôsobená úmyselným konaním proti dobrým mravom podľa ustanovenia § 424 Občianskeho zákonníka;
- 3) zákon prezumuje nepriamu zodpovednosť štatutárneho orgánu voči tretím osobám, ak sú splnené zákonom ustanovené predpoklady, pričom za uplatnenie nárokov z nepriamej zodpovednosti považujeme uplatnenie nároku spoločnosti na náhradu škody voči štatutárnemu orgánu veriteľom spoločnosti v zmysle ust. § 135a ods. 5, resp. 194 ods. 9 Obchodného zákonníka;
- 4) zákon formuluje osobitnú skutkovú podstatu priamej zodpovednosti štatutárneho orgánu za škodu voči tretím osobám, pričom za takúto osobitnú skutkovú podstatu môžeme považovať v slovenskom právnom poriadku ustanovenie § 11 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii;
- 5) škoda bola spôsobená spoločníkovi, pričom nejde o škodu uplatniteľnú žalobou *actio pro socio* (tento prípad je právno-teoretický, jeho pozitívna právna úprava absentuje).

V ďalšej časti príspevku sa zameriavam na analýzu priameho a nepriameho uplatňovania nárokov zo zodpovednosti štatutárneho orgánu za škodu spôsobenú pri výkone funkcie tretími osobami vo svojom mene a na vlastný účet a súvisiacimi aplikačnými problémami.

---

a kol. Obchodní právo. 1. Díl. Praha: CODEX, 1993. ISBN 80-901185-2-6).

2) Nepriame uplatňovanie nárokov zo zodpovednosti štatutárneho orgánu za škodu spôsobenú pri výkone funkcie tret'ou osobou

V nadväznosti na právnu úpravu ustanovenia § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka priama zodpovednosť štatutárneho orgánu za škodu spôsobenú tretej osobe nastupuje skôr výnimočne. Za škodu spôsobenú štatutárnym orgánom štandardne zodpovedá samotná spoločnosť ako za škodu spôsobenú svojim orgánom. Je zrejmé, že štatutárny orgán spoločnosti nie je osobitný právny subjekt a na osobu, ktorá vykonáva pôsobnosť štatutárneho orgánu je možné preniesť zodpovednosť za škodu, ktorá bola ňou spôsobená pri konaní za spoločnosť len v osobitných zákonom predpokladaných prípadoch. Štandardne sa škoda spôsobená štatutárnym orgánom považuje za škodu spôsobenú spoločnosťou.

Obrátene, štatutárny orgán disponujúci relatívne samostatnými oprávneniami konať dovnútra spoločnosti aj navonok vo vzťahu k tretím osobám za spoločnosť, je schopný spôsobiť spoločnosti škodu, ktorú spoločnosť môže vymáhať sama alebo prostredníctvom iných subjektov spôsobilých uplatniť nárok na náhradu škody voči štatutárnemu orgánu na účet spoločnosti.

Obchodný zákonník pripúšťa, aby do vzťahu medzi obchodnou spoločnosťou a jej štatutárnym orgánom vstúpil veriteľ spoločnosti. Veriteľ spoločnosti je v súvisiacom chápaní subjektom, ktorý disponuje voči spoločnosti určitou splatnou pohľadávkou, či už zo zmluvy alebo z deliktu, ktorej vymoženie nemôže dosiahnuť. Zákonodarca mu dáva možnosť, aby predišiel alebo odvrátil vznik škody na svojom majetku, ktorá bude potenciálne spôsobená v dôsledku neuspokojenia pohľadávky voči spoločnosti, jej uplatnením voči štatutárnemu orgánu spoločnosti, nie však priamo, ale využitím nároku spoločnosti na náhradu škody voči štatutárnemu orgánu, ktorý bude veriteľ do výšky svojej pohľadávky vymáhať vo svojom mene a na svoj účet. Členovia štatutárneho orgánu zodpovedajú teda aj veriteľovi spoločnosti (tretej osobe) za záväzky spoločnosti, ktoré nemohli byť uspokojené z majetku spoločnosti,³ a to celým svojím majetkom. Obchodný zákonník zakladá aktívnu legitimáciu veriteľa uplatňovať voči štatutárnemu orgánu nárok na náhradu škody spôsobenej spoločnosťou, a to vo svojom mene a na svoj účet, ide teda o nepriame uplatnenie nárokov zo zodpovednosti za škodu veriteľom.

Právna úprava popísaného inštitútu je obsiahnutá v ustanovení § 135a ods. 5 Obchodného zákonníka⁴ pre

---

³ Ovečková, O. Zodpovednosť členov štatutárnych a dozorných orgánov obchodných spoločností. IN: Právny obzor, 2007, roč. 90, č. 3, ISSN 0032-6984, s. 237

⁴ Podľa ust. § 135a ods. 5 Obchodného zákonníka: „Nároky spoločnosti na náhradu škody voči konateľovi môže uplatniť

spoločnosť s ručením obmedzeným a § 194 ods. 9 Obchodného zákonníka⁵ pre akciovú spoločnosť. Ako vyplýva z predchádzajúceho výkladu zvolená konštrukcia je pre veriteľa značne komplikovaná, v súvislosti s reálnym uplatnením jeho nárokov je nevyhnutné unesenie veľmi náročného dôkazného bremena. Preto zvolenie tohto postupu veriteľa voči štatutárnemu orgánu nie je obvyklým rozhodnutím a v aplikačnej praxi všeobecných súdov je judikatúra v tejto oblasti veľmi málo. V záujme objasnenia inštitútu predkladám nasledovnú analýzu jednotlivých prvkov inštitútu predovšetkým z procesnoprávneho hľadiska.

Ustanovenia § 135a ods. 5 a § 194 ods. 9 Obchodného zákonníka zakladajú aktívnu legitimáciu veriteľa za predpokladu existencie jeho vlastnej, splatnej a nevymožiteľnej pohľadávky voči spoločnosti a existencie nároku na náhradu škody spoločnosti voči štatutárnemu orgánu. Ak sú splnené tieto dve podmienky, je veriteľ oprávnený uplatniť si voči štatutárnemu orgánu ako pasívne legitimovanému subjektu nárok spoločnosti na náhradu škody a iniciovať súdne konanie smerujúce k priznaniu a judikovaniu tohto nároku. Veriteľ ako aktívne legitimovaný subjekt pritom v konaní vystupuje vo svojom mene a na svoj účet, napriek tomu, že uplatňuje nárok spoločnosti na náhradu škody, nestáva sa pre toto konanie zákonným zástupcom spoločnosti ani mu nevzniká iné oprávnenie konať v mene spoločnosti.

Náročnosť postavenia veriteľa pri potenciálnom uplatnení týchto nárokov spočíva práve v unesení dôkazného bremena, ktoré v jeho prípade zahŕňa viac okruhov právnych vzťahov. V prvom rade je veriteľ povinný preukázať existenciu jeho vlastnej pohľadávky voči spoločnosti, jej právny dôvod, výšku a oprávnenosť, čo sa nejaví ako neobvyklé. Následne veriteľ preukazuje, že táto jeho pohľadávka nie je vymožiteľná voči spoločnosti samotnej. Zákon neustanovuje, v akom prípade a na základe akých dôkazných prostriedkov, je možné považovať pohľadávku za nevymožiteľnú. Viazat' nevymožiteľnosť pohľadávky výhradne na úpa-

---

vo svojom mene a na vlastný účet veriteľ spoločnosti, ak nemôže uspokojiť svoju pohľadávku z majetku spoločnosti. Ustanovenia odsekov 1 až 3 sa použijú primerane. Nároky veriteľov voči konateľom spoločnosti nezanikajú, ak sa spoločnosť vzdá nárokov na náhradu škody, alebo s nimi uzatvorí dohodu o urovnaní. Ak je na majetok spoločnosti vyhlásený konkurz, uplatňuje nároky veriteľov spoločnosti voči konateľom správca.“

⁵ Podľa ust. § 194 ods. 9 Obchodného zákonníka: „Nároky spoločnosti na náhradu škody voči členom predstavenstva môže uplatniť vo svojom mene a na vlastný účet veriteľ spoločnosti, ak nemôže uspokojiť svoju pohľadávku z majetku spoločnosti. Ustanovenia odsekov 6 až 8 sa použijú primerane. Nároky veriteľov voči členom predstavenstva nezanikajú, ak sa spoločnosť vzdá nárokov na náhradu škody, alebo s nimi uzatvorí dohodu o urovnaní. Ak je na majetok spoločnosti vyhlásený konkurz, uplatňuje nároky veriteľov spoločnosti voči členom predstavenstva správca konkurznej podstaty.“

dok spoločnosti deklarovaný konkurzom či reštrukturalizáciou, príp. ich iniciovaním podľa môjho názoru nie je účelné a mŕňa sa zmyslu predmetného ustanovenia. Stotožňujem sa preto s názorom M. Patakyovej, podľa ktorého „tento stav nie je spojený len so štádiom konkurzu spoločnosti, resp. reštrukturalizácie, ale aj so stavom neúspešnej exekúcie a pod.“⁶

Za najproblematickejšie v dôkaznom postavení veriteľa považujem preukázanie samotného nároku na náhradu škody, ktorý si veriteľ uplatňuje. Vo vzťahu k nemu je veriteľ povinný preukázať všetky predpoklady vzniku zodpovednosti štatutárneho orgánu za škodu spôsobenú spoločnosti, t.j. porušenie právnej povinnosti štatutárnym orgánom, vznik škody spoločnosti a výšku tejto škody, ako aj príčinnú súvislosť medzi porušením právnej povinnosti a vznikom škody. Unesenie dôkazného bremena veriteľom je v tomto smere bez účinnosti samotnej spoločnosti veľmi nepravdepodobné.

Samozrejme výška nároku na náhradu škody voči štatutárnemu orgánu uplatňovaná veriteľom je limitovaná výškou škody, ktorá vznikla spoločnosti v príčinnej súvislosti s porušením povinnosti štatutárnym orgánom. Uvedený vzťah platí podľa môjho názoru aj obrátene, t.j. v prípade, ak je škoda spôsobená porušením povinnosti štatutárnym orgánom vyššia, než je pohľadávka veriteľa voči spoločnosti, je veriteľ oprávnený uplatniť si voči štatutárnemu orgánu nárok na náhradu škody maximálne do výšky svojej pohľadávky voči spoločnosti. Túto limitáciu je možné odvodiť od príslušných zákonných ustanovení, je zjavné, že keďže veriteľ koná vo svojom mene a na svoj účet a nemá postavenie zákonného zástupcu spoločnosti, je oprávnený uplatniť si na svoj účet maximálne toľko, koľko je z jeho strany nárokovateľné v rámci jeho pôvodného právneho vzťahu.

Vo vzájomnom vzťahu uplatňovaného nároku na náhradu škody voči štatutárnemu orgánu spoločnosťou (resp. subjektom konajúcim v jej mene) a veriteľom konajúcim vo svojom mene a na svoj účet, zákon spoločnosť ani veriteľa neuprednostňuje. Konanie iniciované ktorýmkoľvek z nich založí prekážku litispedencie vo vzťahu ku konaniu iniciovanému druhým subjektom, samozrejme, pokiaľ ide o identický nárok na náhradu škody. Rozdiel v ich postavení spočíva predovšetkým v lepšej dôkaznej pozícii na strane spoločnosti a v neúčinnosti zmluvných limitácií náhrady škody medzi spoločnosťou a štatutárnym orgánom voči veriteľom spoločnosti. „Ak sa pred právoplatným rozhodnutím súdu o nároku spoločnosti na náhradu škody voči členovi predstavenstva predloží dôkaz o vzdaní sa nároku spoločnosti na náhradu škody alebo pokonávka (§ 205a ods. 1 písm. d) OSP), ktorá bola vykonaná lege artis (§ 194 ods. 8), súd tento dôkaz zoberie do úvahy.“

⁶ Patakyová, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-510-0, s. 476.

Predmetný dôkaz bude bez právneho významu v prípade, že si nárok na náhradu škody uplatňuje veriteľ.⁷

Zásadným nedostatkom analyzovanej úpravy je skutočnosť, že praktická vymožitelnosť nárokov veriteľov na základe vyššie popísaného inštitútu je minimálna. Unesenie dôkazného bremena vo vyššie uvádzanom rozsahu je podstatným spôsobom závislé na rozsiahlom dokazovaní založenom na informáciách a skutočnostiach, ktoré môže veriteľ získať výhradne sprostredkovane, čo jeho pozíciu značne oslabuje. Okrem toho postupu veriteľa voči štatutárnemu orgánu musí predchádzať aktivita smerujúca k uplatneniu nárokov voči spoločnosti, ktorá už sama osebe môže byť pre veriteľa časovo a finančne náročná. Napriek tomu, v prípade minimálnej šance úspešnosti pri unesení dôkazného bremena, môže byť popísaný postup hypoteticky účinnou alternatívou k prípadnému uplatňovaniu nárokov veriteľa v rámci konkurzu vyhláseného na majetok spoločnosti.

Je zaujímavé, že napriek prakticky minimálnej využiteľnosti inštitútu dosiaľ nedošlo zo strany zákonodarcu k jeho otvoreniu v prospech veriteľov. Je zrejme, že v tomto smere Obchodný zákonník neposkytuje veriteľom spoločností účinné garancie. Za pozornosť stojí porovnanie s príbuznou českou ešte stále platnou a účinnou právnou úpravou, ktorá síce rovnako nezakladá priamu zodpovednosť štatutárnych orgánov voči veriteľom, namiesto komplikovanej konštrukcie formulovanej v slovenskom Obchodnom zákonníku zavádza ručenie štatutárnych orgánov kapitálových spoločností za záväzky spoločnosti v prípade naplnenia zákonom ustanovených predpokladov. Štatutárny orgán kapitálovej spoločnosti v zmysle ustanovenia § 194 ods. 6 Obchodného zákonníka⁸ ručí za záväzky spoločnosti, ak

- 1) štatutárny orgán spôsobil spoločnosti škodu, za ktorú v zmysle ust. § 194 ods. 5 Obchodného zákonníka zodpovedá;
- 2) škodu spôsobenú spoločnosti štatutárny orgán nenahradil;
- 3) veriteľ má voči spoločnosti splatnú pohľadávku;
- 4) splatná pohľadávka veriteľa nie je voči spoločnosti uspokojiteľná z dôvodu jej platobnej neschopnosti alebo z dôvodu, že zastavila platby.

⁷ Patakyová, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-510-0, s. 476.

⁸ Podľa ust. § 194 ods. 6 českého Obchodného zákonníka: „Členové predstavenstva, kteří odpovídají společnosti za škodu, ručí za závazky společnosti společně a nerozdílně, jestliže odpovědný člen představenstva škodu neuhradil a věřitelé nemohou dosáhnout uspokojení své pohledávky z majetku společnosti pro její platební neschopnost, nebo z důvodu, že společnost zastavila platby. Rozsah ručení je omezen rozsahem povinnosti členů představenstva k náhradě škody. Ručení člena představenstva zaniká, jakmile způsobenou škodu uhradí.“

Podstatný rozdiel oproti príslušnej slovenskej úprave spočíva v tom, že v prípade úpravy českej uplatňuje veriteľ voči štatutárnemu orgánu svoju vlastnú pohľadávku z titulu zákonného ručenia, na rozdiel od slovenskej úpravy, kde veriteľ za účelom uspokojenia vlastnej pohľadávky uplatňuje nárok spoločnosti na náhradu škody voči štatutárnemu orgánu. Predpokladám, že toto postavenie bude pre veriteľa priaznivejšie.

Napriek tomu sú v českých odborných kruhoch priebežne formulované celkom oprávnené výhrady k neurčitosti textácie zákona, ktorej sa vyčíta najmä povinnosť veriteľa preukazovať predpoklady vzniku zodpovednosti štatutárneho orgánu za škodu spôsobenú spoločnosťou, nejednoznačnosť spôsobu uplatnenia pohľadávky veriteľa voči spoločnosti pred jej uplatnením voči ručiteľovi, či nejasnosť, či je možné uplatniť voči štatutárnemu orgánu spôsobenú škodu vždy, alebo len ak súvisí s pohľadávkou veriteľa.⁹

Preto rovnako v Čechách, ako aj na Slovensku je predmetné ustanovenie len veľmi ťažko uplatniteľné a ozývajú sa hlasy za posilnenie priamej zodpovednosti štatutárneho orgánu voči tretím osobám.

3) Priame uplatňovanie nárokov zo zodpovednosti štatutárneho orgánu za škodu spôsobenú pri výkone funkcie tret'ou osobou

Ako vyplýva z predchádzajúcej časti príspevku, právna úprava ustanovenia § 135a Obchodného zákonníka nepočíta s možnosťou priameho uplatnenia nárokov tretích osôb, ktorými v ďalšom výklade rozumieme veriteľov spoločnosti, zo zodpovednosti za škodu voči štatutárnemu orgánu spoločnosti.

S osobitnou úpravou priamej zodpovednosti štatutárneho orgánu za škodu spôsobenú tretím osobám sa stretávame v súčasnosti v zákone o konkurze a reštrukturalizácii, ktorý v ust. § 11 ods. 4 formuluje osobitnú zodpovednosť štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti v úpadku¹⁰ za škodu spôsobenú tým, že nepodal

⁹ Napr. Pokorná, J. Sankce a výkonné orgány obchodných společností. In: Dny práva – 2009 – Days of Law: The Conference proceedings, 1. Edition. [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4990-1; Černá, S. Obchodní práva. Akciová společnost. 3. Díl. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-164-1, s. 252.

¹⁰ Podľa ust. § 3 ods. 2 zákona o konkurze a reštrukturalizácii: „Dlužník je v úpadku, ak je platobne neschopný alebo predĺžený. Ak dlžník podá návrh na vyhlásenie konkurzu, rozumie sa tým, že je v úpadku.“

Podľa ust. § 3 ods. 2 zákona o konkurze a reštrukturalizácii: „Platobne neschopný je ten, kto nie je schopný plniť 30 dní po lehote splatnosti aspoň dva peňažné záväzky viac ako jednému veriteľovi. Za jednu pohľadávku pri posudzovaní platobnej neschopnosti sa považujú všetky pohľadávky, ktoré počas 90 dní pred podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu vznikli jednému veriteľovi.“

návrh na vyhlásenie konkurzu riadne a včas. Podľa ustanovenia § 11 ods. 4 prvej a druhej vety zákona o konkurze a reštrukturalizácii v platnom znení: „Ak osoba povinná podať návrh na vyhlásenie konkurzu v mene dlžníka poruší povinnosť včas podať návrh na vyhlásenie konkurzu, zodpovedá veriteľom za škodu, ktorá im v dôsledku toho vznikla, ibaže preukáže, že konala s odbornou starostlivosťou. Táto povinnosť sa nepovažuje za splnenú, ak súd návrh na vyhlásenie konkurzu odmietol alebo konkurzné konanie zastavil z dôvodu späťvzatia návrhu.“

Štatutárny orgán vykonávajúci právomoc obchodného vedenia spoločnosti a konania za spoločnosť vo vzťahu k tretím osobám je v zmysle ustanovenia § 11 ods. 2 zákona o konkurze a reštrukturalizácii jedným z aktívne legitimovaných subjektov, ktoré sú povinné podať návrh na vyhlásenie konkurzu v mene dlžníka, a to do 30 dní odo dňa kedy sa dozvedel alebo pri zachovaní odbornej starostlivosti mohol dozvedieť o úpadku dlžníka.¹¹ Preto štatutárny orgán samostatne, nie ako orgán obchodnej spoločnosti – dlžníka, je subjektom zodpovednosti za škodu – škodcom, voči ktorému je možné uplatniť zákonom predpokladané nároky poškodených – veriteľov.

Z pohľadu veriteľa je jeho postavenie pri uplatňovaní nárokov na náhradu škody značne skomplikované, zákonodarca, napriek jeho očividnej snahe, nezvolil pre uľahčenie jeho situácie celkom vhodné legálne nástroje. Predovšetkým je potrebné zdôrazniť, že zo zákona nedošlo celkom jednoznačne k prenosu dôkazného bremena v súvislosti s uplatňovaním nárokov na náhradu škody na žalovaný štatutárny orgán, preto vznik predpokladov zodpovednosti za škodu, samozrejme s akceptovaním zákonom formulovanej vyvrátiteľnej právnej domnienky, musí v konaní nevyhnutne preukazovať žalobca v spore – veriteľ, s čím mu môžu vzniknúť značné ťažkosti. Poukazujem na nich v súvislosti s analýzou jednotlivých predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu štatutárneho orgánu v zmysle ustanovenia § 11 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii, ktoré musia byť naplnené, a teda aj preukazované kumulatívne.

V nadväznosti na ustanovenie § 11 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii zodpovednosť štatutárneho orgánu za škodu spôsobenú veriteľovi vznikne, ak budú splnené nasledovné predpoklady:

Podľa ust. § 3 ods. 3 zákona o konkurze a reštrukturalizácii: „Predĺžený je ten, kto je povinný viesť účtovníctvo podľa osobitného predpisu, má viac ako jedného veriteľa a hodnota jeho splatných záväzkov presahuje hodnotu jeho majetku.“

¹¹ Podľa ust. § 11 ods. 2 zákona o konkurze a reštrukturalizácii: „Dlžník v úpadku je povinný podať návrh na vyhlásenie konkurzu do 30 dní, od kedy sa dozvedel alebo sa pri zachovaní odbornej starostlivosti mohol dozvedieť o svojom úpadku, túto povinnosť v mene dlžníka má rovnako štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu dlžníka, likvidátor dlžníka a zákonný zástupca dlžníka.“

- a) porušenie právnej povinnosti
- b) vznik škody
- c) príčinná súvislosť medzi porušením právnej povinnosti a vznikom škody.

Zodpovednosť štatutárneho orgánu za škodu spôsobenú veriteľom v zmysle ustanovenia § 11 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii je koncipovaná ako zodpovednosť objektívna, preto sa pre jej vznik zavinenie nevyžaduje. Zákonodarca dal štatutárnemu orgánu možnosť liberácie spočívajúcu v preukázaní konania s odbornou starostlivosťou na strane štatutárneho orgánu.

a) Porušenie právnej povinnosti

Vzhľadom na charakter ustanovenia § 11 zákona o konkurze a reštrukturalizácii je zodpovednosť štatutárneho orgánu za škodu spôsobenú veriteľom spoločnosti naviazaná na povinnosť podať návrh na vyhlásenie konkurzu riadne a včas.

Včasné podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu predpokladá zachovanie lehoty ustanovenej v § 11 ods. 2 zákona o konkurze a reštrukturalizácii, t.j. podanie návrhu do 30 dní, od kedy sa spoločnosť, resp. jej štatutárny orgán dozvedeli alebo pri zachovaní odbornej starostlivosti mohli dozvedieť o svojom úpadku.¹²

Dlžník samotný a v rámci neho štatutárny orgán, ktorý zabezpečuje obchodné vedenie spoločnosti, „má najlepšie vedomosti o svojej hospodárskej situácii a vie najlepšie zhodnotiť, kedy nastal čas, aby podal návrh na vyhlásenie konkurzu.“¹³ Štatutárny orgán spoločnosti

---

¹² Úpadok pre účely ustanovenia § 11 ods. 2 a 11 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii je vnímaný v oboch jeho formách, t.j. tak vo forme platobnej neschopnosti, ako aj vo forme predĺženia. Je potrebné upozorniť, že s účinnosťou k 1. 1. 2012 v dôsledku novely zákona o konkurze a reštrukturalizácii zákonom č. 348/2011 Z.z. viaže zákon povinnosť podať návrh na vyhlásenie konkurzu len na úpadok vo forme predĺženia, s tým, že definícia predĺženia je modifikovaná z pohľadu spôsobu stanovenia hodnoty majetku a záväzkov dlžníka v ust. § 3 ods. 3 zákona o konkurze a reštrukturalizácii nasledovne: „Predĺžený je ten, kto je povinný viesť účtovníctvo podľa osobitného predpisu, má viac ako jedného veriteľa a hodnota jeho splatných záväzkov presahuje hodnotu jeho majetku. Pri stanovení hodnoty záväzkov a hodnoty majetku sa vychádza z účtovníctva alebo z hodnoty určenej znaleckým posudkom, ktorý má pred účtovníctvom prednosť a prihladne sa aj na očakávané výsledky ďalšieho prevádzkovania podniku, ak možno so zreteľom na okolnosti odôvodnene predpokladať, že bude možné v správe majetku alebo v prevádzkovaní podniku pokračovať. Do sumy záväzkov sa nezapočítava suma záväzkov, ktoré sú spojené so záväzkom podriadenosti ani suma záväzkov, ktoré by sa v konkurze uspokojovali ako podriadené pohľadávky.“

¹³ Pospíšil, B. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii s komentárom. Žilina: Eurokódex Poradca podnikateľa, 2005. ISBN 80-88931-39-8, s. 24.

má prístup k účtovníctvu spoločnosti, mal by mať pri vynaložení odbornej starostlivosti, čo je jeho základnou fiduciárnou povinnosťou v zmysle ustanovenia § 135 a ods. 1 Obchodného zákonníka, prehľad o príjmoch, výdavkoch, majetku a záväzkoch spoločnosti a preto má najlepšiu možnosť odhaliť úpadok spoločnosti. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii pritom nazerá na plnenie tejto povinnosti zo subjektívneho pohľadu spoločnosti, resp. jej štatutárneho orgánu, správne objektívizovaného o možnosť dlžníka, resp. štatutárneho orgánu dozvedieť sa o úpadku pri vynaložení odbornej starostlivosti.

Zachovanie podmienky riadneho splnenia povinnosti spoločnosti, resp. štatutárneho orgánu podať návrh na vyhlásenie konkurzu zákon podmieňuje tým, že súd začne konkurzné konanie a riadne v ňom pokračuje až do vyhlásenia konkurzu alebo ustanovenia správcu.¹⁴ Spoločnosť a jej štatutárny orgán si splnia svoju povinnosť podať návrh na vyhlásenie konkurzu, ak tento bude mať podstatné náležitosti požadované zákonom a dôjde k zaplateniu preddavku na úhradu odmeny a výdavkov predbežného správcu. Povinnosť podať návrh na vyhlásenie konkurzu tiež nie je možné považovať za splnenú, ak by návrh na vyhlásenie konkurzu bol podaný včas a následne napriek trvajúcej úpadku spoločnosti vzatý späť v súlade s ustanovením § 15 zákona o konkurze a reštrukturalizácii. Týmto spôsobom sa zákonodarcia snažil vyhnúť obchádzaniu zákona, keď by spoločnosť v úpadku podala návrh na vyhlásenie konkurzu, aby zachovala zákonnú lehotu, a následne návrh vzala späť, čím by sa de facto pokúsila zbaviť zodpovednosti za veriteľom spôsobenú škodu.

b) Vznik škody

Z pohľadu veriteľa je preukázanie predpokladu vzniku škody a jej výšky pri uplatňovaní jeho nárokov pravdepodobne najviac problematické. Je nepochybné, že konkurz vyhlásený na majetok dlžníka osvedčuje úpadok dlžníka a teda veriteľovi dlžníka vznikne škoda na jeho majetku tým, že nedôjde k plnému uspokojeniu jeho pohľadávky. Úpadok dlžníka predpokladá, že veritelia budú uspokojení kolektívne a pomerne, v závislosti od celkovej majetkovej sumy zahrnutej do konkurznej podstaty úpadcu. V konkurze sa teda vo všeobecnosti predpokladá, že v peniazoch vyjadriteľná ujma na majetku každého jednotlivého veriteľa vznikne, účelom konkurzu je však jej výšku minimalizovať a zabezpečiť čo najvyššie možné uspokojenie veriteľov úpadcu.

¹⁴ Podľa ust. § 11 ods. 4, druhej vety zákona o konkurze a reštrukturalizácii: „Táto povinnosť sa nepovažuje za splnenú, ak súd návrh na vyhlásenie konkurzu nebol podaný včas alebo ak súd návrh na vyhlásenie konkurzu odmietol alebo konkurzné konanie zastavil z dôvodu späťvzatia návrhu.“

Splnenie povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu dlžníkom, resp. jeho štatutárnym orgánom včas má byť v zmysle zákonnej úpravy nástrojom na minimalizáciu výšky ujmy, ktorá veriteľom v konkurze vzniká. Ak by dlžník, resp. jeho štatutárny orgán podal návrh na vyhlásenie konkurzu riadne a včas, ujma na majetku veriteľov, ktorá by vzišla z konkurzu, bude škodou v právnom zmysle, avšak pravdepodobne bez možnosti veriteľa preukázať naplnenie ostatných predpokladov vzniku zodpovednosti štatutárneho orgánu za škodu, a teda bez možnosti veriteľa uplatniť si túto škodu voči štatutárnemu orgánu dlžníka.

Z uvedenej úvahy, ako aj zo zásad, na ktorých je založený konkurz ako taký je zrejmé, že za predpokladu, že nedôjde k vyhláseniu konkurzu riadne a včas, škoda veriteľovi vznikne, a zväčšuje sa vo vzťahu priamej úmery k predlžujúcemu sa času od okamihu, kedy sa dlžník dostal do úpadku. V čom spočíva pravdepodobne najväčší problém príslušnej právnej úpravy, je otázka určenia výšky škody. S úmyslom zjednodušenia postavenia veriteľa zákon o konkurze a reštrukturalizácii zavádza vyvrátiteľnú právnu domnienku, podľa ktorej, ak návrh na vyhlásenie konkurzu nebol podaný včas, predpokladá sa, že výška škody, ktorá veriteľovi vznikla zodpovedá sume jeho pohľadávok, ktoré po zrušení konkurzu alebo zastavení konkurzného konania pre nedostatok majetku dlžníka zostali neuspokojené.¹⁵

Takto formulované ustanovenie zakladá množstvo nejasností a otázok. Predovšetkým, nie je zrejmé, či sa má výška škody v zmysle vyvrátiteľnej domnienky odvíjať od celkovej sumy pohľadávok, ktoré boli v konkurze zistené alebo od sumy pohľadávok, ktoré by boli uspokojené v prípade, ak by bol návrh na vyhlásenie konkurzu podaný dlžníkom alebo iným aktívne legitimovaným subjektom riadne a včas.

Len v prípade, ak by sme uvažovali nad prvou možnosťou, t.j. nad výškou škody zodpovedajúcou rozdielu medzi sumou zistených a uspokojených pohľadávok, viedlo by zavedenie príslušnej právnej domnienky ku ľahčeniu postavenia veriteľov a zjednodušilo situáciu v prípadnom súdnom konaní, pretože uplatňovaná výška škody by bola zrejmá bez nevyhnutnosti predkladania ďalších dôkazov z ich strany. Nedostatok tejto koncepcie vidíme predovšetkým v absencii príčinnej súvislosti medzi porušením právnej povinnosti štatutárneho orgánu, ktorý nepodal návrh na vyhlásenie konkurzu riadne a včas a výškou vzniknutej škody založenou takto chápanou právnu domnienkou, čo za predpokladu aktivity štatutárneho orgánu v prípadnom súdnom konaní zrejme spôsobí rozsiahle dokazovanie šta-

¹⁵ Podľa ust. § 11 ods. 4, druhej vety zákona o konkurze a reštrukturalizácii: „Ak nebol návrh na vyhlásenie konkurzu podaný včas, predpokladá sa, že výška škody, ktorá tým veriteľom vznikla, je suma, ich pohľadávok, ktoré po zrušení konkurzu alebo zastavení konkurzného konania pre nedostatok majetku zostali neuspokojené, ibaže sa preukáže iná výška škody.“

tutárneho orgánu smerujúce k vyvráteniu právnej domnienky, predĺženie konania a potenciálnu úspešnosť štatutárneho orgánu, ktorá bude primárne vychádzať zo zmätočnosti právnou domnienkou predpokladaného právneho stavu.

Odborníci z oblasti slovenskej právnej teórie a praxe poukazujú na druhý možný výklad, t.j. že pri určení výšky škody by sa mala zohľadňovať výlučne tá škoda, ku ktorej došlo v priamej príčinnej súvislosti s porušením povinnosti štatutárneho orgánu podať návrh na vyhlásenie konkurzu riadne a včas.¹⁶ Načrtnutý neextenzívny výklad sa opiera predovšetkým o argument, že konkurz vo svojej podstate predpokladá len čiastočné uspokojenie pohľadávok veriteľov, preto priznanie plného uspokojenia v konkurze prihlásenej pohľadávky je v rozpore so základnými zásadami konkurzu.

Na druhej strane aplikáciou ustanovenia v tomto zmysle by v žiadnom prípade nedošlo k zjednodušeniu postavenia veriteľov, naopak, veritelia by niesli veľmi komplikované dôkazné bremeno spočívajúce v preukázaní, v akom rozsahu by boli ich pohľadávky uspokojené v prípade, ak by bola povinnosť v zmysle § 11 ods. 2 zákona o konkurze a reštrukturalizácii splnená, čo považujem za mimoriadne náročné, z určitého pohľadu nepreukázateľné.

c) Príčinná súvislosť medzi porušením právnej povinnosti a vznikom škody

Kauzálny nexus ako tretí predpoklad vzniku zodpovednosti za škodu sa vo všeobecnosti v obchodnoprávnom alebo v občianskoprávnom súdnom konaní o náhradu škody preukazuje, pričom dôkazné bremeno zaťažuje žalobcu – poškodeného. Vzhľadom na už citované znenie zákona o konkurze a reštrukturalizácii je možné konštatovať, že rovnako ako výška škody aj príčinná súvislosť medzi porušením právnej povinnosti podať riadne a včas návrh na vyhlásenie konkurzu spoločnosťou, resp. jej štatutárnym orgánom a vznikom škody veriteľom sa prezumuje a v prípadnom konaní sa preukazovať nemusí. Uvedené platí samozrejme za predpokladu, že by sa vyvrátiteľná právna domnienka o výške škody vykladala v závislosti od celkovej výšky pohľadávok veriteľa zistených v konkurznom konaní. V prípade druhého možného výkladu vyvrátiteľnej domnienky o výške škody by podľa môjho názoru bolo práve preukazovanie príčinnej súvislosti nástrojom pre určenie reálnej výšky spôsobenej škody predpokladanej právnou domnienkou a komplikáciou pre uplatňovanie nárokov na strane veriteľa.

Záverom je potrebné konštatovať, že nejednoznačnosť právnej úpravy spôsobila a dodnes spôsobuje, že

¹⁶ Pozri Ďurica, M.: Konkurné právo na Slovensku a v Európskej únii. Žilina: Eurokódex Poradca podnikateľa, spol. s.r.o., 2006. ISBN 80-88931-42-8, s. 90.

veritelia v praxi k uplatňovaniu svojich nárokov voči štatutárnym orgánom v zmysle ustanovenia § 11 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii neprístupujú, napriek tomu, že ide o jedinečnú možnosť legalizovaného mechanizmu priameho uplatňovania ich nárokov voči štatutárnemu orgánu. Aplikácia prax teda nasvedčuje, že zákonná úprava je nezrozumiteľná a nepostačujúca.

Ako vyplýva z vyššie uvedeného výkladu primárnym problémom je určenie výšky škody. Domnievam sa, že cieľom zavedenia právneho inštitútu priameho nároku na náhradu škody veriteľa voči štatutárnemu orgánu je zjednodušenie postavenia veriteľa, preto z tohto pohľadu by som sa pri výklade ustanovenej právnej domnienky priklonila skôr k jej extenzívnemu výkladu. Podstatný prínos extenzívneho výkladu právnej domnienky, t.j. určenie škody vo výške rozdielu medzi zistenými a v konkurze uspokojenými pohľadávkami pre veriteľa vidím vo faktickom prenesení dôkazného bremena v súvislosti s preukazovaním inej, než právnou domnienkou založenej výšky škody, na štatutárny orgán, na ktorom by bolo preukázať výšku škody v príčinnej súvislosti s porušením jeho povinnosti v zmysle ustanovenia § 11 ods. 2 zákona o konkurze a reštrukturalizácii. Opačný výklad by skôr skomplikoval situáciu veriteľa, čo určite nebolo cieľom zákonodarcu. Samozrejme pri zaujatí tohto stanoviska nemôžem z principiálneho hľadiska opomenúť už spomínané argumenty proti extenzívnemu výkladu, ktoré sú založené na logických zákonitostiach a legálnych princípoch právnej úpravy.

Na tomto mieste je vhodné poukázať, napriek odlišnostiam v právnej úprave,¹⁷ na judikatúru Najvyššieho súdu Českej republiky, ktorý formuloval nasledovný názor: „Ak pohľadávka veriteľa vznikla až v dobe, keď štatutárny orgán spoločnosti či jeho člen bol v omeškaní so splnením povinnosti, je škodou celý rozdiel medzi tým, čo spoločnosti ako dlžníkovi zostáva splniť veriteľovi a čiastkou, ktorú veriteľ obdržal v konkurze na úhradu tejto pohľadávky.“¹⁸ Je zrejme, že diferenciaciou pohľadávok na pohľadávky, ktoré vznikli pred porušením povinnosti a po porušení povinnosti štatutárneho orgánu kladie Najvyšší súd ČR dôraz na príčinnú súvislosť medzi vzniknutou škodou a porušenou právnou povinnosťou štatutárneho orgánu, čím de facto vý-

¹⁷ Podľa ustanovenia § 99 ods. 2 zákona č. 182/2006 Sb. o úpadku a spôsoboch jeho řešení (insolvenční zákon): „Osoba, která v rozporu s ustanovením § 98 nepodala insolvenční návrh, odpovídá věřiteli za škodu nebo jinou újmu, kterou způsobí porušením této povinnosti.“

Podľa ustanovenia § 99 ods. 2 zákona č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsoboch jeho řešení (insolvenční zákon): „Škoda nebo jiná újma podle odstavce 1 spočívá v rozdílu mezi v insolvenčním řízení zjištěnou výší pohledávky přihlášené věřitelem k uspokojení a částkou, kterou věřitel v insolvenčním řízení na uspokojení této pohledávky obdržel.“

¹⁸ Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn.: 29 Cdo 4824/2007 zo dňa 20. 10. 2009.

slovne pripúšťa extenzívny výklad len pre istú skupinu veriteľov. Najvyšší súd SR sa k analyzovanej problematike predovšetkým v dôsledku pasivity samotných veriteľov dosiaľ nevyjadroval.

Nejednoznačný je tiež časový aspekt uplatnenia nárokov v zmysle ust. § 11 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii. Hoci predpoklady vzniku zodpovednosti štatutárneho orgánu za spôsobenú škodu sú formulované tak, že nároky na náhradu škody sú veriteľmi teoreticky uplatniteľné aj bez začatia konkurzného konania, právna domnienka určujúca výšku škody je vzhľadom na jej väzbu so závermi konkurzného konania nepoužiteľná, preto by veriteľ a v prípade uplatnenia jeho nárokov na náhradu škody voči konateľovi čakalo mimoriadne náročné a rozsiahle preukazovanie jej výšky, čo je pre veriteľov samozrejme odradzujúce.

Okrem problematického využitia zákonom stanovenej právnej domnienky sa uplatňovanie nárokov veriteľov voči štatutárnym orgánom stretáva s ďalšími problémami. Veriteľ, vychádzajúc z doterajších skúseností pri uplatnení svojich nárokov, ktoré zjavne nesvedčia v jeho prospech z hľadiska časového, finančného, či z hľadiska úspešnosti, sa zrejme obáva investovať do svojich nárokov, hoci oprávnených, ktorých uplatnenie je neisté a časovo aj finančne náročné.

Namiesto toho, aby zákonodarca výkladom, prípadne úpravou doslovného znenia zákona zjednodušil postavenie veriteľov, pristúpil s účinnosťou k 1. 1. 2013 k absolútnej modifikácii analyzovaného ustanovenia a vylúčeniu priamej zodpovednosti štatutárneho orgánu za škodu spôsobenú veriteľom, ktorá bola nahradená povinnosťou štatutárneho orgánu za zákonom ustanovených podmienok zaplatiť v prospech všeobecnej podstaty úpadcu sumu vo výške dlžníkovho základného imania.¹⁹

¹⁹ Podľa ust. § 11 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii v znení účinnom od 1. 1. 2013 : „Osobe, ktorá počas štyroch rokov pred začatím konkurzného konania vo funkcii štatutárneho orgánu alebo jeho člena, likvidátora alebo zákonného zástupcu dlžníka porušila povinnosť včas podať návrh na vyhlásenie konkurzu, vzniká vyhlásením konkurzu povinnosť zaplatiť v prospech všeobecnej podstaty sumu vo výške dlžníkovho základného imania zapísaného v príslušnom registri v čase, keď porušila povinnosť včas podať návrh na vyhlásenie konkurzu, najviac vo výške dvojnásobku minimálnej výšky základného imania obchodnej spoločnosti ustanovenej zákonom. Ak je takýchto osôb viac, v časti, v ktorej je ich povinnosť čo do výšky základného imania rovnaká, sú povinné plniť spoločne a nerozdielne. Tejto zodpovednosti sa zbaví ten, kto preukáže, že neporušil povinnosť včas podať návrh na vyhlásenie konkurzu alebo že konal s odbornou starostlivosťou. Zodpovednosti sa zbaví tiež ten, kto nie je oprávnený konať v mene dlžníka samostatne, ak preukáže, že pre nedostatok súčinnosti tých, s ktorými koná spoločne, nemohol túto povinnosť splniť bez zbytočného odkladu, ako sa dozvedel alebo mohol dozvedieť o porušení tejto povinnosti, uložil do zbierky listín prehlásenie, že dlžník je v predĺžení.“

V zmysle Dôvodovej správy k novele zákona o konkurze a reštrukturalizácii „zodpovednosť sa navrhuje objektivizovať výškou dlžníkovho zapísaného základného imania. Uvedený model zodpovednosti štatutárov sleduje princíp zachovania základného kapitálu, kde už predpisy obchodného práva, ako aj príslušné smernice EÚ, sú budované na princípe, aby štatutári robili všetky opatrenia tak, aby došlo k zachovaniu základného kapitálu, ktorý je evidovaný v príslušných registroch, spravidla v obchodnom registri. Pôvodná konštrukcia zodpovednosti napriek tomu, že obsahovala mechanizmy, aby ju bolo možné jednoduchším spôsobom vymedzovať, nezabezpečila fungovanie týchto mechanizmov v praktickom živote.“²⁰

Z pohľadu veriteľov je takáto zmena nekonceptná. Hoci sa formuluje reálna platobná povinnosť štatutárneho orgánu úpadcu, čo môže vo vzťahu k štatutárnemu orgánu plniť prevenčnú funkciu, preto to vnímam pozitívne, táto je však nasmerovaná výhradne voči konkurzu a prospešná pre konkurznú podstatu. Je možné očakávať, že štatutárnym orgánom takto vyplatená suma bude v prevažnom rozsahu použitá na úhradu pohľadávok proti podstate a do individuálneho uspokojenia pohľadávok jednotlivých veriteľov sa premietne minimálne. Zároveň sa tým neguje v našom právnom poriadku jedinečná možnosť priameho uplatňovania nárokov veriteľov na náhradu škody voči štatutárnym orgánom ich dlžníkov, čo je podľa môjho názoru krokom späť vo vývoji právneho postavenia veriteľov. Nevidím dôvod, pre ktorý sa zákonodarca nepriklonil k paralelnej úprave zakotvujúcej tak platobnú povinnosť štatutárneho orgánu v prospech konkurznej podstaty, ako aj priamu zodpovednosť štatutárneho orgánu za škodu spôsobenú veriteľom s ozrejmnením výkladových nejasností súčasného znenia ustanovenia § 11 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii.

4) Záver

Z analýzy obsiahnutej v príspevku je možné vyvodiť, že postavenie veriteľa v oblasti priameho uplatňovania jeho nárokov voči štatutárnym orgánom spoločnosti sa v slovenskom právnom poriadku poslednými legislatívnymi úpravami oslabuje. Je zrejme, že tento trend vychádza z premisy slabej uplatniteľnosti a zriedkavého využívania analyzovaných inštitútov v praxi, čo je spôsobené na jednej strane pasivitou veriteľov, na druhej strane však stavom príslušnej právnej úpravy, ktorá veriteľom ich situáciu ani zďaleka neľahčuje. Napriek tomu sa domnievam, že postoj zákonodarcu, pri ktorom ponecháva mŕtve ustanovenia zákonov bez zmeny, príp. nahrádza pôvodné inštitúty inštitútmi no-

²⁰ Dôvodová správa k novele zákona o konkurze a reštrukturalizácii In: Pospíšil, B. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár. Bratislava: IURA EDITION, 2012. ISBN 978-80-8087-458-4, s. 51.

vými, vylučujúcimi priame nároky veriteľov, nie je koncepčným riešením. Práve naopak, podľa môjho názoru by bolo účelnejšie zdôrazniť priamu uplatniteľnosť nárokov veriteľov voči štatutárnemu orgánu, čím sa veriteľom sprístupnia možnosti pre aktívne uplatnenie a bránenie ich práv voči ich škodcom a dlžníkom.

Za zaujímavé a prínosné považujem ustanovenie § 68 schváleného zákona č. 90/2012 Sb. o obchodných korporáciách, účinného v právnom poriadku Českej republiky od 1. 1. 2014, podľa ktorého súd môže za splnenia zákonom ustanovených predpokladov založiť svojím rozhodnutím ručenie štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti za splnenie povinností spoločnosti v prípade úpadku obchodnej spoločnosti.²¹ Prax ukáže,

²¹ Podľa § 68 ods. 1 zákona č. 90/2012 Sb o obchodných korporáciách: „Soud může na návrh insolvenčního správce nebo

či bude predmetné ustanovenie prínosom pre postavenie veriteľov, avšak už dnes je možné oceniť snahu českého zákonodarcu o posilnenie postavenia veriteľov a zavedenie priamych garancií a nástrojov pre uplatnenie ich práv.

věřitele obchodní korporace rozhodnout, že člen nebo bývalý člen jejího statutárního orgánu ručí za splnění jejích povinností, jestliže

- a) bylo rozhodnuto, že obchodní korporace je v úpadku, a
- b) člen nebo bývalý člen statutárního orgánu obchodní korporace věděli nebo měli a mohli vědět, že je obchodní korporace v hrozícím úpadku podle jiného právního předpisu, a v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinili za účelem jeho odvrácení vše potřebné a rozumně předpokladatelné.“